

Jane FRANKLIN (ur.) (1998), *The Politics of Risk Society* [Politika rizične družbe]. Cambridge: Polity Press, 138 str.

Avtorji zbornika so razen U. Becka iz Münchna britanski pisci, od katerih je pri nas verjetno najbolj znan sociolog A. Giddens. Razpravljajo o politiki in življenju v družbi, za katero so značilna nova tveganja. »Bolezen norih krav« (BSE), težave zavarovalnice Lloyd, segrevanje ozračja, černobilska katastrofa in podobne nevarnosti so tveganja, ki jih ni mogoče zavarovati.

Pojem rizika, znan v komercialnem in socialnem zavarovanju (socialni primer), se je v moderni dobi bistveno spremenil. Namesto – ali poleg – tveganj, katerih verjetnost je mogoče predvideti z aktuarskim izračunom, se pojavljajo nova in nepredvidljiva tveganja, ki jih povzroča človek sam (U. Beck, str. 16). Avtorji publikacije jih imenujejo proizvedena tveganja (*manufactured risks*). Giddens (str. 26) v zvezi z njimi razpravlja o koncu narave, ker je danes komaj še kakšen vidik fizičnega življenja, ki se ga človek ni dotaknil, in o koncu tradicije, ker življenje ni več usoda, ni več določeno z razredom, spolom... Kriza države blaginje ni samo finančna, ampak je kriza obvladovanja novega tipa tveganja (*risk management*) (str. 33).

Žrtev sprememb je postala celo znana zavarovalnica Lloyd, ker ni mogla predvideti vrste naravnih katastrof, ni pravočasno prenehala zavarovati vpliva azbesta na okolje, pozavarovala je rizike, katerih učinki se pokažejo čez daljši čas in podobno. Njen primer ilustrira meje zavarovanja (A. Raphael).

Več avtorjev opozarja na občutljivo ravnotežje med koristmi in nevarnostmi novih tehnologij. Ne sme se zamenjavati tveganj, ki so nepomembna, in tistih, ki jih ni mogoče oceniti (*unquantifiable*) (J. Gray, str. 44). BSE je samo en primer časovne bombe (R. Grove-White, str. 52) Vprašanje je, na

kakšna tveganja smo pripravljani, da bi bili lahko taka družba, kot si želimo (M. Woollacott, str. 49).

Sposobnost znanosti, da predvidi vpliv novih tehnologij na okolje, je omejena. Uporabljati bi morali »previdnostno načelo« (*precautionary principle*), kjer je dokazno breme o neškodljivosti na proizvajalcu. Večina »naravovarstvenih politik« pa se ravna po načelu, ki ga S. Tindale (str. 59) imenuje »panglossovski«, po katerem velja, da je vse v najlepšem redu, dokler se razločno ne pokaže, da je nekaj narobe. Z znanstvenim optimizmom se poskus dovoli, če ni mogoče dokazati, da je nevaren; z ekološko previdnostjo se prepove, če ni dokazano, da je varen (Ravetz, Brown, cit. v: Tindale, str. 62). Države zamujajo pri ukrepih za preprečevanje ogrevanja ozračja; možno je, da se posledice ne bodo kazale postopoma in na način, ki ga bo mogoče obvladati. Ne-ukrepanje odgovornih je globalno hazardiranje (Tindale, str. 67).

Znanost ni samo vir rešitev, ampak del problema (J. Durant, str. 72), brez nje pa bi pot vodila v barbarstvo. Koncept rizične družbe pomeni, da je negotovost v modernem svetu neizogibna. Znanost je samo eden od sistemov, na katere se moramo zanašati, čeprav nad njimi nimamo nadzora (P. Kane, str. 78).

Informacijska tehnologija omogoča globalni trg kapitala in destabilizira nacionalna gospodarstva, vendar odpravlja oziroma zmanjšuje hierarhično organiziranost; ogroža varnost zaposlitve in hkrati zahteva odgovornost in ustvarjalnost zaposlenih (Hewitt, str. 86). Nikakor ni nujno, da so tisti, ki imajo informacije (ali jih nimajo) isti kot tisti, ki imajo zaposlitev ali materialne dobrine (ali jih nimajo) (Hewitt, str. 89).

Orbach in R. Pahl razpravljata o vplivu rizične družbe na odnose med ljudmi.

Orbachova pravi, da je emocionalna varnost temelj avtonomije, ki omogoča prenašati življenske negotovosti (str. 95).

Pahl pa ugotavlja, da je v vedno bolj negotovih razmerah, ko niti družina niti zaposlitev ne moreta dajati občutka varnosti, neka vrsta prijateljstva lahko vir zadovoljstva in potrjevanja osebne identitete (str. 103). Prijateljstvo namreč ni vezano na vlogo, status in navade (str. 113).

M. Woollacott in A. Coote se strinjata, da se politiki danes ne morejo izogniti vlogi »managerja rizikov« (*risk manager*) (str. 122), to je opozarjanja, napovedovanja, preprečevanja tveganj in popravljanja posledic – če prej navedeno ne uspe. V rizični družbi je potrebna politična kultura, ki omogoča sporazumevanje med javnostjo, politiko in

strokovnjaki (str. 127). Modernizacija ni kočija, iz katere lahko izstopimo kadarkoli, če nam pot ne ugaja.

Iz razprav sledi, da se morajo tako posamezniki kot države in svet pripraviti na življenje z novim tipom tveganj. Sistemi socialne varnosti bodo morali upoštevati proizvedene (*manufactured*) rizike. Uvajanje oziroma širjenje naložbenega sistema v pokojninskem zavarovanju, individualizacija in privatizacija ter prostovoljna zavarovanja izhajajo iz znanih, predvidenih in predvidljivih socialnih primerov. Negotovost rizične družbe pa povzročajo »naravne« katastrofe, ob katerih se je verjetno res mogoče opreti le na prijateljstvo in širšo solidarnost, ki presega meje komercialnih in socialnih zavarovanj.

Andreja Kavár Vidmar